निस्तुषक्षीर पु॰निस्तुषं निर्मलं क्षीरं यस्य । गोधूमे राजनि॰

निस्तुषरत्न न॰ निस्तुषं निर्मलं रत्नम् । स्फटिके राजनि॰ ।

निस्तुषित त्रि॰ निस्तुष+क्तौ णिच्–क्त । १त्वग्विहीने कृते तण्डुलादौ २लघूकृते १त्यक्ते च मेदि॰ ।

निस्तेजस् त्रि॰ निर्गतं तेजोऽस्य प्रा॰ब॰ । तेजोहीने "नभेतव्यं भृशं चैते मात्रा निस्तेजसः कृताः" मार्कण्डपु॰ १८अ॰ ।

निस्तोद पु॰ निस्+तुद–भावे घञ् । निष्कासनव्यथने "स्तोभिरिव निस्तोदः" "तेषु कालेषु किं नेहो जायतेनोपजायते" सुश्रुतः भावे ल्युट् । निस्तोदनमप्यत्र न॰ । "पार्श्वभङ्गो गुदवस्तिनिस्तोदनम्" सुश्रुतः ।

निस्त्रिंश पु॰ निर्गतस्त्रिंशतोऽङ्गुलिभ्यः डच् समा॰ । १खड्गे अमरः त्रिंशदङ्गुल्यधिकस्यैव खड्गत्वात् ततो न्यूनत्वे क्षुरिका । तत्तुल्यहिंसकत्वात् २निर्दये त्रि॰मेदि॰ "हे निस्त्रिंश (निर्दय) विमुक्तकण्ठकरुणं तावत् यक्षी रोदिति" अमरुशतकम् "बधतुर्बहुनिस्त्रिंशः पादचारीव पर्वतः" भा॰व्या॰ १२६अ॰ । ३मन्त्रभेदे "नवाक्षरो ध्रुव युतो मनुर्निस्त्रिंश ईरितः" तन्त्रसा॰ ।

निस्त्रिंशपत्रिका स्त्री निस्त्रिंशः खड्ग इव पत्रमस्या कप् कापि अत इत्वम् । क्षुद्रोदके राजनि॰ ।

निस्त्रिंशिन् त्रि॰निस्त्रिंशः धार्य्यत्वेनास्त्यस्य इनि । खड्गधारिणि "सन्नद्धा लोहितोष्णीषा निस्त्रिंशिनो याजयेयुः" आश्व॰श्रौ॰ ९ ७ ४ स्त्रियां ङीप् ।

निस्त्रैगुण्य त्रि॰ निष्क्रान्तः त्रैगुण्यात् त्रिगुणकार्य्यात् संसारात् तत्कार्येभ्यः कामादिभ्यो वा निरा॰त॰ । १कामानादिशून्ये २संसारातीते च "निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन !" गीता ।

निस्त्रैणपुष्पी स्त्री निर्गतं स्त्रैणं स्त्रीरागादि यस्मात् प्रा॰ब॰ निस्त्रैणं पुष्पमस्याः ङीष् । राजधुस्तूरवृक्षे राजनि॰।

निस्स्नेह त्रि॰ निर्गतः स्नेहः प्रेम तैलादिकं वास्य प्रा॰ब॰। १प्रेमशून्ये २तैलशून्ये च ३मन्त्रभेदे पु॰ "शतद्वयं द्विनवतिरेकहीना तथापि वा । वावच्छतत्रयं सङ्ख्या निस्स्नेहाख्ये प्रकीर्त्तिताः" तन्त्रसा॰पक्षे विसर्गः । निःस्नेहः

निस्स्नेहफला स्त्री निःस्नेहं फलमस्याः । श्वेतकण्टकार्य्यां राजनि । पक्षे विसर्गः ।

निस्यन्द पु॰ निर्गतः स्यन्दो यस्य प्रा॰ब॰ वा विसर्गलोपः । १स्यन्दनरहिते "स्तब्धे घने नैषधक्षोणिपाशे निपत्य निःस्यन्दतरीमवङ्गराम्" नैष॰ । २चेष्टाशून्ये पक्षे विसर्गः ।

नि(ष्पृ)स्पृह त्रि॰ निर्गता स्पृहा यस्य वा विसर्गलोपाभावे विसर्गस्य दृढुपधत्वेन षत्वे ष्टुत्वम् झरोझरीति ष लोपे एकषः । १विषयादिषु इच्छाशून्ये "व्यासादीनां निस्पृहाणां पारार्थ्यमिह दृश्यते" "निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्तइत्युच्यते तदा" गीता । २अग्निशिखावृक्षे स्त्री शब्दर॰। अव्ययी॰ ३स्पृहाया अभावे अव्य॰। विसर्गलोपे न षः ।

निस्यन्द पु॰नि+स्यन्द–घञ् वा षत्वम् । १स्यन्दने रैवतक्षरणे । कर्त्तरि अच् । २तद्युते त्रि॰ । यशाङ्कुकिरणाहतचन्द्रकान्ते निस्यन्दनीरनिकरेण कृताभिषेका" माघः "तदङ्गनिस्यन्दजलेन लोचने" रघुः ।

निस्र(स्रा)व पु॰नि+स्रु–अप्, संज्ञायां घञ् वा । १भक्तमण्डे (माड) अमरः । भावे अप् घञ् वा । २अपचरणे च ।

निस्स्व त्रि॰ निर्गतं स्वमस्य प्रा॰ब॰ । दरिद्रे पक्षे विसर्गः ।

नि(स्व)स्वान पु॰ नि+स्वन–अप् घञ् वा । शब्दे अमरः । "सुखश्रवा मङ्गलतूर्यनिस्वनाः" रघुः "वायुं कृत्वाथ वालाभ्यां इष्टे वैवस्वतं यमम् । विद्युत् कृत्वाथ निस्वानं मेरुं कृत्वाथ वै ध्वजम्" भा॰द्रो॰ २०२अ॰ । आर्षे विद्युत्मित्वत्व अमो लोपः ।

निस्सीम त्रि॰ निष्क्रान्ता सीमा यस्मात् प्रा॰ब॰ विसर्गस्य वा षः । अवधिशून्ये अपर्य्यन्ते "निः(स)सीमानन्दमाधीदुपनिषदुपमा तत्परीभूय भूयः" नैष॰ ।

निह त्रि॰ निहन्ति नि+हन–ड । निहन्तरि "अति निहो अति क्षिपः" यजु॰ २७।६

निहनन न॰ नि+हन–ल्युट् । १वधे अमरः । उदात्तस्वरेणानुदात्तादेरनुदात्तरूपे निघाते च । निघातशब्दे दृश्यम् ।

निहन्तृ त्रि॰ नि+हन–तृच् । १नाशकर्त्तरि "निहन्ता वैरकाराणाम्" भट्टिः स्त्रियां ङीप् । २महादेवे पु॰ "भगहारी निहन्ता च कालो ब्रह्मा पितामहः" भा॰अनु॰ १७अ॰ "अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयी" मनुः एकपदे अन्यस्वरोच्चारणाप्रयोजके निघातकर्त्तरि उदात्ते स्वरभेदे च अतएव "निहन्त्यरीनेकपदे य उदात्तः स्वरानिव" माघे उदात्तस्वरस्य एकपदे अन्यस्वराणां निहन्तृत्वस्योपमानविषयोक्तम् "अनुदात्तं पदमेकवर्जमिति" पा॰ परिभाषावशेन तस्य तथात्वम् निघातशब्दे दृश्यम् ।